

ПРОГРАМ РАЗВОЈА НАРОДНОГ МУЗЕЈА У ЧАЧКУ ОД 1981. ДО 1985. ГОДИНЕ

Народни музеј, са јасно изграђеном програмском политиком, настоји да свој програм рада и развоја прилагоди потребама средине, јачању своје културно-просветне активности у општини, а нарочито у радним организацијама и код школске омладине.

С обзиром да је Музеј комплексног типа, продужиће проучавање друштвено-политичких и културних прилика нашег краја са акцентом на историографској грађи радничког покрета и народне револуције. Археолошка, етнолошка, уметничка и историјска проучавања нашег краја добијају посебно место у перспективном развоју установе. Поред ових основних програмских начела, Музеј ће радити на заштити споменика НОБ-а, васпитно-просветном раду, поставци школских музејских збирки, организовању изложби, издавању Зборника радова, уз активно укључивање у одређену средину ради задовољења културних, васпитно-образовних и општедруштвених потреба.

ИНВЕСТИЦИЈЕ

Отварањем нове поставке Музеја у конаку господара Јована Обреновића, презентовано је далеко више материјала велике уметничке и културне вредности. Овај материјал, непроцењиве вредности, у садањем моменту недовољно је обезбеђен. То је поговало да до сада у Музеју буде извршено седам крађа, а украдени материјал није пронађен. Овакво стање ставља колектив Музеја пред озбиљну моралну и друштвену одговорност. Озбиљност проблема намеће неопходност да се у првој години средњорочног плана обезбеде средства за постављање алармних уређаја у изложбеним просторијама.

Већ неколико година Музеј истиче као акутни проблем у раду установе конзервацију музејског материјала. У збиркама Музеја конзервиран је само незнатан број музејског материјала. Већи део предмета значајне културно-историјске и уметничке вредности изложен је сталном пропадању. Да буде решен овај акутни проблем, неопходно је формирати конзерваторску лабораторију и извршити набавку потребних уређаја према постојећем елаборату.

Обезбеђењем просторија за смештај музејских збирки, намеће се проблем и набавке потребног инвентара. У новим просторијама депоа потребно је израдити ормане и кутије за смештај музејског материјала. Поред опреме за депое, потребно је извршити допуну апарата и алата за радионицу, без које Музеј не може нормално да реализује своје акције.

ОПШТИ ЗАДАЦИ

У наредном периоду Музеј у први план своје активности ставља стручну обраду терена и прикупљању материјала за допуну и проширење постојећих збирки. Стручна екипа, састављена од пет чланова (археолог, етнолог, историчар уметности, историчар и фотограф) на терену ће прикупити податке о насељима, евидентирати покретне и непокретне споменике културе, археолошке локалитете и значајна места из старије и новије историје. По повратку са терена прикупљени подаци се сређују и обрађују у посебну картотеку. У наредном периоду стручна екипа завршиће обраду свих села на територији наше општине. Поред рада на екипном истраживању, извршиће се и истраживање појединих локалитета и прикупљање грађе за обраду тема планираних годишњим планом рада по одељењима.

Стручна служба Народног музеја интензивно ће радити на реинвентарисању постојећих фондова у збиркама, као и инвентарисању новог материјала који у међувремену буде прикупљен. Поред рада на стручној обради материјала у збиркама, наставиће се попис и обрада покретних и непокретних споменика културе на терену, као и стална контрола приватних збирки, на што Музеј обавезује Закон о заштити културних добара.

Задњих година Музеј је интензивно радио на прикупљању и откупу музејског материјала и на тај начин знатно обогатио своје збирке. Пошто материјал, у великој мери, одлази са нашег терена, наредних година је потребно улагати знатно више материјалних средстава за откуп музејског материјала. Посебну пажњу треба посветити сакупљању старе градске ношње, стилског намештаја, покућанства и другог. Да би стручан рад на обради појединих тема, планираних по одељењима, могао бити реализован, извршиће се микрофилмовање архивске грађе која се налази у институцијама ван нашег града.

Успешна реализација програма на стручном плану условљава и добро опремљену библиотеку. Последњих година Музеј је улагао напоре да повећа фонд стручне литературе, али, услед недостатака средстава, у томе није успео. Зато је потребно уложити већа материјална средства и приступити планској попуни неопходног фонда стручне литературе, без које стручан програм рада није могуће реализовати.

РАЗВОЈ ОДЕЉЕЊА

На плану археолошког рада, од оснивања Музеја спроведена је јасно одређена програмска политика, која се базирала углавном на истраживању праисторијских некропола под хумкама, односно култура металног доба. Западна Србија, самим тим и подручје Чачка, по карактеру бронзанодобне културе везује се за западнобалкански комплекс, који чини основу за касније формирање илирске културе. Према томе, постављена проблематика је ширег значаја и део опште политике научног истраживања целог подручја западне Србије. Резултате досадашњих наших истраживања, било да се односе на бронзанодобне некрополе планинског подручја Драгачева или на илирску кнежевску некрополу у Атеници и некрополу у Мрчајевцима, намећу даљи рад на истраживању праисторијских хумки. Напоредо ће се ра-

дити на истраживању праисторијских насеља у долини Западне Мораве и њеним побрђима.

Досадашњи радови на испитивању средњовековне културе на подручју кога Музеј покрива вршени су сасвим спорадично. Међутим, екипним рекогносирањем, које Музеј систематски обавља последњих година, евидентирано је више средњовековних локалитета, посебно занимљивих и значајних за проучавање друштвено-економских прилика у нашем крају током средњег века. Истраживања овакве врсте локалитета даће податке о насељености, материјалној култури и уметности, а тиме и улози нашег краја у оквиру средњовековне културе уопште. Услед тога констатована је неопходност систематског теренског истраживачког рада на проучавању средњовековне културе.

Период XIX века у нашој историји изузетно је занимљив. Пре свега што је то време интензивних борби за ослобођење, формирања власти у тек ослобођеној Србији и првих контаката између дотле турском окупацијом затворене Србије и средње Европе. У XIX веку на нашем подручју настао је већи број сакралних објеката, преко чије се архитектуре и нарочито сликаних иконостаса може пратити ток мењања преживеле српске уметности са средњовековним традицијама. Посебно је значајно проучити у којој мери су присутни елементи нове модерне уметности и ко су били њени носиоци. Досадашњим истраживачким радом био је обухваћен рад на прикупљању грађе за обраду теме „Иконе и иконостаси XIX века на нашој територији“. Пошто се показало да је грађа за ову тему далеко опсежнија него што се у почетку мислило, подразумева се настављање рада и у наредном периоду.

Развој индустрије крајем XIX и почетком XX века условио је настајање заната у више занатских центара Србије, па и у самом Чачку. Стога је потребно да се испита који су занати у том периоду живели, који су се изгубили, а који су се задржали до наших дана. Зато ће се наредних година посветити посебна пажња обради ове теме. Ради добијања потпуније слике о развоју и нестајању заната, биће вршен и откуп алата, производа или читавих радионица. Поред овога, посебна пажња биће посвећена прикупљању грађе и обради народних обичаја и легенди нашег краја.

С обзиром на празнину у архивској грађи и музејском материјалу за развој чачанског краја од завршетка првог и другог српског устанка до првог светског рата. Одељење за старију историју уноси новине у раду у наредни средњорочни план. Те новине састоје се у

истраживању, сакупљању и обради музејског материјала по планираним темама:

- развој политичких прилика у чачанском крају у XIX и почетком XX века;
- развој школства и културе у XIX и почетком XX века;
- развој индустрије у XIX и почетком XX века, и
- развој железничког саобраћаја у чачанском крају почетком XX века.

Поред обраде ових тема, у наредном средњорочном периоду биће настављен и рад на прикупљању музејског материјала о првом светском рату. Тај рад биће појачан да би се збирка предмета и друге грађе обогатила. Да би се остварио планирани задатак, потребно је наставити успостављену сарадњу са Удружењем носилаца Албанске споменице у Чачку и још више развити сарадња са основним школама — како би се преко активирања ученика и наставника историје прикупио музејски материјал и ојачала веза између школа и Музеја. У овом периоду биће извршен попис и обрада спомен-обележја првог српског рата на нашој територији.

План Одељења радничког покрета и народне револуције усмерен је ка прикупљању и обради грађе из овог времена. У наредном периоду потребно је појачати активност на прикупљању музејског материјала од преживелих учесника револуције како би се збирка одељења обогатила новим материјалом. Даљи истраживачки рад биће усмерен на микрофилмовању и обради архивске грађе у институцијама ван Чачка. Поред рада на истраживачком плану, ово одељење посветиће посебну пажњу заштити споменика НОР-а, што ће бити дефинисано годишњим програмима рада.

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА АКТИВНОСТ

Као и до сада, културно-просветна активност Музеја имаће примарно место у остваривању његовог друштвеног задатка и тежње да активно и на одговарајући начин утиче на савремене токове културног кретања у својој средини: у радним организацијама, школама, селима и самом граду. Отварањем новог простора за повремене изложбе, културно-просветна активност биће у наредном периоду још садржајнија и богатија.

Покретне изложбе, које су протеклих година постављане у селима, школама и фабричким халама, наишле су на изванредан при-

јем код ученика, радника и грађана са села. Велико интересовање публике за овакав вид презентације културног блага кроз тематске изложбе, обавезује Музеј да у наредном периоду прошири број корисника изложби. Планом се предвиђа да се сваке године организују две тематске изложбе.

Биће интензивнији рад и на што већем омасовљавању Клуба пријатеља Музеја. Члан клуба постаје сваки радник преко своје радне организације и ученик преко своје школе. Сваки члан Клуба добија претплатну годишњу улазницу, са којом може неограничено пута посетити оба музеја и све изложбе које Музеј организује у току године.

Поред тематских изложби које Музеј организује из својих збирки, као и изложби матичних музеја, установа ће бити укључена пригодним акцијама и у све прославе јубилеја које наш град буде обележавао у наредном периоду.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

Издавачка делатност у наредном периоду биће организована, као и до сада, искључиво преко Зборника радова. У Зборнику ће бити објављивани стручни прилози из свих области културне и политичке историје нашег краја.

Нова поставка Музеја у конаку Јована Обреновића знатно је повећала интересовање посетилаца, нарочито ученика и делегација привредних организација у граду. Да би посетиоци могли потпуније упознати историју нашег краја и лакше пратити поставку Музеја, потребно је у наредном периоду урадити водич кроз Музеј. Ова публикација треба да обухвати све историјске периоде који су заступљени у поставци Музеја.

КАДРОВИ

Музеј је протеклих година веома споро вршио попуњу потребних кадрова. Недостатак стручњака условио је да стручни део рада није могао бити синхронизован. Да би Музеј могао нормално да обавља своју активност и реализовао свој програм рада, потребно је у наредном периоду извршити попуњу радних места историчара, педагога, водича за повремене изложбе, водича у Музеју револуционарне омладине и археолога.

Програм активности по годинама:

1981.

- издати Зборник радова за текућу годину,
- извршити рекогносирање шест села на територији општине,
- извршити презентацију римских терми,
- наставити истраживања и конзервацију Градине у Остри,
- наставити истраживања на локалитету у Бељини,
- поставити две покретне изложбе,
- поставити три изложбе матичних Музеја,
- поставити изложбу поводом 40 година народног устанка,
- поставити изложбу „Вез на народној ношњи“, и
- поставити алармне уређаје у изложбену поставку Музеја.

1982.

- издати Зборник радова за текућу годину,
- извршити рекогносирање шест села на територији општине,
- извршити сондажно испитивање праисторијског насеља на локалитету Пољчине у Остри,
- поставити две покретне изложбе,
- поставити изложбу поводом 30 година оснивања Музеја,
- поставити изложбу „Развој заната у Чачку“,
- поставити изложбу „Споменици културе нашег краја“, и
- поставити три изложбе матичних музеја.

1983.

- издати Зборник радова за текућу годину,
- извршити рекогносирање шест села на територији општине,
- извршити сондажно испитивање неолитског насеља на локалитету Гаковац у Мрчајевцима,
- поставити две покретне изложбе,
- поставити три изложбе матичних музеја, и
- поставити три тематске изложбе из збирки нашег музеја.

1984.

- издати Зборник радова за текућу годину,
- извршити рекогносирање пет села на територији општине,

- извршити истраживање хумки на локалитету Дубац у Јанчићима,
- поставити две тематске изложбе из збирки нашег Музеја,
- поставити изложбу „Чачани у ратовима 1912—1918“,
- поставити три изложбе матичних музеја, и
- поставити две покретне изложбе.

1985.

- издати Зборник радова за текућу годину,
- поставити две покретне изложбе,
- поставити три изложбе матичног музеја,
- извршити заштитно археолошко ископавање,
- поставити изложбу „Наш крај у II устанку“,
- поставити сталну изложбу сеоских надгробних споменика, и
- поставити изложбу „Резултати ископавања праисторијских хумки у Драгачеву“.

ПРОГРАМ ЗА ОПШТИНУ ЛУЧАНИ

Музеј ће у периоду до 1985. године своју активност организовати и на подручју општине Лучани (Драгачево). Посебан акценат биће усмерен према:

- истраживању праисторијских некропола, културе која је претходила илирској,
- проучавању друштвено-економских и културно-политичких прилика у Драгачеву током средњег века,
- обради заната,
- даљем комплетирању музејске грађе која говори о појавама, догађајима и личностима у XIX веку,
- проучавању периода првог светског рата,
- прикупљању и обради грађе која говори о радничком покрету и НОР-у.

У Зборнику радова биће публиковани прилози који говоре о прошлости Драгачева. Посебне активности, по годинама:

1981.

- обрадити иконе и иконостасе у три цркве,
- поставити изложбу поводом 40 годишњице устанка 1941,

- поставити тематску изложбу на Сабору трубача, и
- поставити две покретне тематске изложбе.

1982.

- обрадити иконе и иконостасе у три цркве,
- поставити изложбу поводом 30 година рада Музеја,
- поставити изложбу „Споменици културе Драгачева“,
- поставити тематску изложбу на Сабору трубача,
- поставити две покретне тематске изложбе,
- поставити спомен-музеј у Тијању.

1983.

- обрадити иконе и иконостасе у три цркве,
- поставити тематску изложбу на Сабору трубача,
- поставити две покретне тематске изложбе, и
- извршити истраживање археолошког локалитета за који се укаже потреба.

1984.

- поставити изложбу о ратовима од 1912. до 1918. године,
- поставити изложбу на Сабору трубача, и
- поставити две покретне изложбе.

1985.

- поставити изложбу „Резултати ископавања праисторијских хумки у Драгачеву“,
- поставити изложбу „Наш крај у другом српском устанку“,
- поставити изложбу на Сабору трубача,
- извршити истраживање археолошког локалитета за који се укаже потреба.

НАРОДНИ МУЗЕЈ ЧАЧАК